

บทที่ 5

สรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

การวิเคราะห์ทางการเงินในการลงทุนเลี้ยงปลาช่อน ในพื้นที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรีนั้น เป็นการวิเคราะห์ทางการเงินเพื่อทราบถึงต้นทุนและผลตอบแทนของการเลี้ยงปลาช่อน ตลอดจนตัวชี้วัดความคุ้มค่าของโครงการลงทุนในการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนและผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงด้านต้นทุนและผลประโยชน์ในการลงทุนเลี้ยงปลาช่อน โดยการศึกษาจากเกษตรกรผู้เลี้ยงปลาช่อนในพื้นที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งการเลี้ยงปลาช่อนที่ศึกษานั้นแบ่งเป็น 2 ประเภทดังนี้ ประเภทที่ 1 การเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 ปลาเลี้ยง ประเภทที่ 2 การเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยง โดยการสุ่มตัวอย่างจะคัดเลือกจากขนาดพื้นที่การเลี้ยงปลาช่อนที่เกษตรกรเลี้ยงมากที่สุด คือขนาดพื้นที่รวมทั้งหมด 10 ไร่ สำหรับในการเลี้ยงปลาช่อนทั้ง 2 แบบ

การวิเคราะห์ข้อมูลจะใช้การวิเคราะห์โครงการลงทุนทางการเงิน (Financial Investment Project Analysis) โดยเริ่มต้นจากการสร้างกระแสเงินสดรับและจ่าย ผลตอบแทนสุทธิของฟาร์ม จากนั้นจึงทำการวิเคราะห์หาความเป็นไปได้ทางการเงินในการลงทุนของโครงการ โดยพิจารณาจากตัววัดความคุ้มค่าทางการเงิน 3 ตัว คือ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุน (BCR) และอัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR) โดยกำหนดให้ใช้อัตราคิดลดที่ร้อยละ 10 ซึ่งเท่ากับอัตราดอกเบี้ยเงินกู้รายใหม่ของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และอายุการลงทุนของโครงการกำหนดให้เท่ากับ 15 ปี ซึ่งเท่ากับอายุการใช้งานของบ่อปลาเบญจพรรณ เนื่องจากอายุการใช้งานของบ่อเลี้ยงปลาช่อนมีอายุการใช้งานสั้น และยังทำการวิเคราะห์ความเสี่ยงและความไม่แน่นอน โดยวิธีการทดสอบค่าความแปรเปลี่ยน (Switching Value Test) ทั้งในด้านต้นทุนและผลประโยชน์โดยสามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

จากงบกระแสเงินสด พบว่ากระแสเงินสดรับของการเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 ปลาเลี้ยง มี 2 ทาง คือ ปีแรกของการผลิตมีรายได้จากการจำหน่ายปลาช่อนเท่ากับ 3,451,560 บาท คิดเป็นร้อยละ 100 ของรายได้รวม ในปีแรกนี้ยังไม่มีผลผลิตจากปลาเบญจพรรณ ตั้งแต่ปีที่ 2 เป็นต้นไปมีรายได้จาก

การจำหน่ายปลาช่อนเฉลี่ยปีละ 6,903,120 บาท หรือคิดเป็นร้อยละ 89.15 และการจำหน่ายปลาเบญจพรรณซึ่งเป็นผลพลอยได้จากการเลี้ยงปลาช่อนเฉลี่ยปีละ 840,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 10.85 ของรายได้รวม ส่วนกระแสเงินสดจ่ายของการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 ปลาเลี้ยงในปีแรกพบว่าส่วนใหญ่จะเป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการดำเนินการในเลี้ยงปลาช่อนจำนวน 2,698,625 บาท คิดเป็นร้อยละ 57.45 ค่าใช้จ่ายในการลงทุน 1,998,420 บาท คิดเป็นร้อยละ 42.55 ของรายจ่ายรวม ส่วนในปีที่ 2 ถึงปีที่ 15 ค่าใช้จ่ายหลักยังคงเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และในส่วนของผลตอบแทนสุทธินั้นในปีแรกของการลงทุน พบว่ายังมีผลตอบแทนที่เป็นลบหรือขาดทุน 1,245,485 บาท ส่วนในปีอื่นๆมีผลตอบแทนเป็นบวกคือมีกำไร และหากพิจารณากระแสเงินสดรับของการเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยง มี 3 ทาง ในปีแรกมีรายได้จากการจำหน่ายปลาช่อนจำนวน 2,876,300 บาท คิดเป็นร้อยละ 77.71 ของรายได้ รายได้จากผลพลอยได้จากการลงทุนเลี้ยงปลาช่อน ซึ่งมีรายได้จากการจำหน่ายปลาปอกที่เกินความต้องการจำนวน 825,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 22.29 ของรายได้รวม และในปีแรกยังไม่มีรายได้จากปลาเบญจพรรณ ตั้งแต่ปีที่ 2 เป็นต้นไปมีรายได้จากการจำหน่ายรายได้จากการจำหน่ายปลาช่อนเฉลี่ยปีละ 5,752,600 บาท คิดเป็นร้อยละ 76.02 ของรายได้รวม รายได้ที่เป็นผลพลอยได้จากการลงทุนเลี้ยงปลาช่อน คือรายได้จากการจำหน่ายปลาปอกที่เกินความต้องการเฉลี่ยปีละ 975,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 12.88 ของรายได้รวม และรายได้จากการจำหน่ายปลาเบญจพรรณเฉลี่ยปีละ 840,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 11.10 ของรายได้รวม ส่วนกระแสเงินสดจ่ายของการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 ในปีแรกพบว่าส่วนใหญ่จะเป็นค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวกับการดำเนินการในเลี้ยงปลาช่อนจำนวน 2,588,442 บาท คิดเป็นร้อยละ 56.35 ค่าใช้จ่ายในการลงทุน 2,005,220 บาท คิดเป็นร้อยละ 43.65 ของรายจ่ายรวม ส่วนในปีที่ 2 ถึงปีที่ 15 ค่าใช้จ่ายหลักยังคงเป็นค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และในส่วนของผลตอบแทนสุทธินั้นในปีแรกของการลงทุน พบว่ายังมีผลตอบแทนที่เป็นลบหรือขาดทุน 892,362 บาท ส่วนในปีอื่นๆมีผลตอบแทนเป็นบวกคือมีกำไร และในกรณีมีสินเชื่อก็มีลักษณะไปในแนวทางเดียวกัน เมื่อเทียบกับผลตอบแทนสุทธิจากการเลี้ยงปลาช่อนทั้งสองแบบ ไม่ว่าจะเป็นกรณีไม่มีสินเชื่อ หรือกรณีมีสินเชื่อ การเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยง มีผลตอบแทนสุทธิที่ดีกว่าการเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 ปลาเลี้ยง

การวัดความคุ้มค่าของโครงการลงทุนในการเลี้ยงปลาช่อนกรณีไม่มีสินเชื่อ พบว่ามูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของการเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 ปลาเลี้ยงมีค่าเท่ากับ 15,359,178.62 ซึ่งมีค่ามากกว่าศูนย์ หมายความว่าโครงการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 ปลาเลี้ยงนั้นมีความเหมาะสมในการลงทุนเพราะมูลค่าปัจจุบันสุทธิของผลประโยชน์มากกว่าต้นทุน หรืออาจกล่าวได้ว่าโครงการลงทุน

นี้มีกำไร ซึ่งในส่วนของอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุน (BCR) ของการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 ปลาเลี้ยงนั้นมีค่าเท่ากับ 1.39 หมายความว่าเมื่อนำเงินมาลงทุนจำนวน 1 บาทจะได้ผลตอบแทนเท่ากับ 0.39 บาท ซึ่งถือได้ว่าโครงการลงทุนนี้มีกำไร จึงมีความเหมาะสมในการลงทุน และอัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR) ของการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 ปลาเลี้ยงเท่ากับร้อยละ 169.36 ซึ่งเป็นอัตราผลตอบแทนที่สูงมากและสูงกว่าอัตราคิดลดของโครงการที่ร้อยละ 10 ซึ่งหมายความว่าโครงการลงทุนนี้มีความเหมาะสมในการลงทุน กรณีมีสินเชื่อบวกว่ามูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของการเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 ปลาเลี้ยงมีค่าเท่ากับ 15,359,189.59 ซึ่งมีค่ามากกว่าศูนย์ หมายความว่าโครงการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 ปลาเลี้ยงนั้นมีความเหมาะสมในการลงทุน เพราะมูลค่าปัจจุบันสุทธิของผลประโยชน์มากกว่าต้นทุน หรืออาจกล่าวได้ว่าโครงการลงทุนนี้มีกำไร ซึ่งในส่วนของอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุน (BCR) ของการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 ปลาเลี้ยงนั้นมีค่าเท่ากับ 1.38 หมายความว่าเมื่อนำเงินมาลงทุนจำนวน 1 บาทจะได้ผลตอบแทนเท่ากับ 0.38 บาท ซึ่งถือได้ว่าโครงการลงทุนนี้มีกำไร จึงมีความเหมาะสมในการลงทุน และอัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR) ของการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 ปลาเลี้ยงเท่ากับร้อยละ 242.47 ซึ่งเป็นอัตราผลตอบแทนที่สูงมากและสูงกว่าอัตราคิดลดของโครงการที่ร้อยละ 10 ซึ่งหมายความว่าโครงการลงทุนนี้มีความเหมาะสมในการลงทุน

เมื่อเปรียบเทียบกับโครงการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยง พบว่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของการเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยงมีค่าเท่ากับ 21,920,377.94 ซึ่งมีค่ามากกว่าศูนย์ หมายความว่าโครงการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยงนั้นมีความเหมาะสมในการลงทุน เพราะมูลค่าปัจจุบันสุทธิของผลประโยชน์มากกว่าต้นทุน หรืออาจกล่าวได้ว่าโครงการลงทุนนี้มีกำไร ซึ่งในส่วนของอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุน (BCR) ของการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยงนั้นมีค่าเท่ากับ 1.68 หมายความว่าเมื่อนำเงินมาลงทุนจำนวน 1 บาทจะได้ผลตอบแทนเท่ากับ 0.68 บาท ซึ่งถือได้ว่าโครงการลงทุนนี้มีกำไร จึงมีความเหมาะสมในการลงทุน และอัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR) เท่ากับร้อยละ 335.88 ซึ่งเป็นอัตราผลตอบแทนที่สูงมากและสูงกว่าอัตราคิดลดของโครงการที่ร้อยละ 10 ซึ่งหมายความว่าโครงการลงทุนนี้มีความเหมาะสมในการลงทุน กรณีมีสินเชื่อบวกว่ามูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) ของการเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยงมีค่าเท่ากับ 21,920,389.06 ซึ่งมีค่ามากกว่าศูนย์ หมายความว่าโครงการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 มีความเหมาะสมในการลงทุน เพราะมูลค่าปัจจุบันสุทธิของผลประโยชน์มากกว่าต้นทุน หรืออาจกล่าวได้ว่าโครงการลงทุนนี้มีกำไร ซึ่งในส่วนของอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุน (BCR) ของการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยงนั้นมีค่าเท่ากับ 1.67 หมายความว่า

เมื่อนำเงินมาลงทุนจำนวน 1 บาทจะได้ผลตอบแทนเท่ากับ 0.67 บาท ซึ่งถือได้ว่าโครงการลงทุนนี้มีกำไร จึงมีความเหมาะสมในการลงทุน และอัตราผลตอบแทนภายในโครงการ (IRR) ของการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยงเท่ากับร้อยละ 602.10 ซึ่งเป็นอัตราผลตอบแทนที่สูงมากและสูงกว่าอัตราคิดลดของโครงการที่ร้อยละ 10 ซึ่งหมายความว่าโครงการลงทุนนี้มีความเหมาะสมในการลงทุน จากตัววัดความคุ้มค่าทางการเงินทั้ง 3 ตัว ทั้งกรณีที่ไม่มีสินเชื่อและมีสินเชื่อ ซึ่งผลการวิเคราะห์ออกมาในทิศทางเดียวกันคือ มูลค่าปัจจุบันสุทธิมีค่าเป็นบวกและมากกว่าศูนย์ อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อทุนมีค่ามากกว่า 1 และอัตราผลตอบแทนภายในโครงการสูงกว่าอัตราคิดลด จึงสรุปได้ว่าการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยงมีความเหมาะสมกว่าการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 ปลาเลี้ยง ในพื้นที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี ความเป็นไปได้ทางการเงินในการลงทุน

การทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนของโครงการ กรณีไม่มีสินเชื่อ พบว่าค่าความแปรเปลี่ยนด้านต้นทุนของโครงการลงทุนการเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 (STV_C) มีค่าเท่ากับร้อยละ 38.60 หมายความว่า ถ้าปัจจัยด้านต้นทุนที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนการเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 ปลาเลี้ยงสูงขึ้นมากกว่าร้อยละ 38.60 จะส่งผลให้การลงทุนในการเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 ปลาเลี้ยงไม่คุ้มค่าทางการเงิน และการทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนด้านผลประโยชน์ของการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 ปลาเลี้ยง (STV_B) มีค่าเท่ากับร้อยละ 27.85 หมายความว่า ถ้าปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนในการเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 ลดลงมากกว่าร้อยละ 27.85 จะส่งผลให้การลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 ปลาเลี้ยงไม่คุ้มค่าทางการเงิน ส่วนในการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยง พบว่าพบว่าค่าความแปรเปลี่ยนด้านต้นทุนของโครงการลงทุนการเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 (STV_C) มีค่าเท่ากับร้อยละ 67.89 หมายความว่า ถ้าปัจจัยด้านต้นทุนที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนการเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยง สูงขึ้นมากกว่าร้อยละ 67.89 จะส่งผลให้การลงทุนในการเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยงไม่คุ้มค่าทางการเงิน และการทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนด้านผลประโยชน์ของการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยง (STV_B) มีค่าเท่ากับร้อยละ 40.44 หมายความว่า ถ้าปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนในการเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยง ลดลงมากกว่าร้อยละ 40.44 จะส่งผลให้การลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยงไม่คุ้มค่าทางการเงิน กรณีมีสินเชื่อ พบว่าค่าความแปรเปลี่ยนด้านต้นทุนของโครงการลงทุนการเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 (STV_C) มีค่าเท่ากับร้อยละ 38.25 หมายความว่า ถ้าปัจจัยด้านต้นทุนที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนการเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 ปลาเลี้ยงสูงขึ้นมากกว่าร้อยละ 38.25 จะส่งผลให้การลงทุนในการเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 ปลาเลี้ยงไม่คุ้มค่า

ทางการเงิน และการทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนด้านผลประโยชน์ของการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 ปลาเลี้ยง (STV_B) มีค่าเท่ากับร้อยละ 27.68 หมายความว่า ถ้าปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนในการเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 ลดลงมากกว่าร้อยละ 27.68 จะส่งผลให้การลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 ปลาเลี้ยงไม่คุ้มค่าทางการเงิน ส่วนในการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยง พบว่าพบว่าค่าความแปรเปลี่ยนด้านต้นทุนของโครงการลงทุนการเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 (STV_C) มีค่าเท่ากับร้อยละ 67.13 หมายความว่า ถ้าปัจจัยด้านต้นทุนที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนการเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยง สูงขึ้นมากกว่าร้อยละ 67.13 จะส่งผลให้การลงทุนในการเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยงไม่คุ้มค่าทางการเงิน และการทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนด้านผลประโยชน์ของการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยง (STV_B) มีค่าเท่ากับร้อยละ 40.17 หมายความว่า ถ้าปัจจัยด้านผลประโยชน์ที่มีอิทธิพลต่อการลงทุนในการเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยง ลดลงมากกว่าร้อยละ 40.17 จะส่งผลให้การลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยงไม่คุ้มค่าทางการเงิน จากการทดสอบค่าความแปรเปลี่ยนด้านต้นทุนและผลประโยชน์ ทั้งกรณีไม่มีและมีสินเชื่อซึ่งผลการทดสอบออกมามีค่าค่อนข้างสูงมาก จึงสรุปผลการทดสอบได้ว่าการลงทุนในการเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยง มีความเสี่ยงภัยและความไม่แน่นอนอยู่ในระดับที่ต่ำกว่าการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 ปลาเลี้ยงในพื้นที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี และมีความเสี่ยงภัยและความไม่แน่นอนอยู่ในระดับที่ค่อนข้างต่ำมากจึงมีความคุ้มค่าในการลงทุน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิเคราะห์ทางการเงินในการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนในพื้นที่อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรีนั้น มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. การลงทุนเลี้ยงปลาช่อน เป็นการลงทุนในระยะยาวและใช้เงินทุนเป็นจำนวนมาก ไม่ว่าจะเป็นด้านที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง เครื่องจักรอุปกรณ์ต่างๆ ดังนั้นในการลงทุนจึงจำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงปัญหานี้ด้วย โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีเงินทุนจำกัดจึงควรมีการหาแหล่งเงินทุนประเภทเงินกู้ระยะยาว เพื่อให้สามารถมีเงินลงทุนอย่างเพียงพอ โดยผู้ลงทุนจำเป็นต้องอาศัยสินเชื่อระยะยาวที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำ และมีระยะเวลาปลอดต้นเงินและดอกเบี้ยในช่วงแรก ซึ่งจะช่วยเหลือให้ผู้เลี้ยงปลาช่อนที่มีเงินทุนจำกัด หรือไม่เพียงพอ สามารถประสบความสำเร็จในการลงทุน

2. การวิเคราะห์กระแสเงินสดจะพบว่าการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนทั้งสองแบบในปีแรกของการลงทุนนั้นผลประโยชน์สุทธิที่ได้รับมีค่าเป็นลบ เนื่องจากค่าใช้จ่ายสูงกว่ารายได้และจะมีค่าเป็นบวกเมื่อปีการผลิตที่ 2 เป็นต้นไป และค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานในการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนจะต้องใช้เงินทุนเป็นจำนวนมาก โดยค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานสูงใกล้เคียงกับค่าใช้จ่ายในการลงทุน ดังนั้นเกษตรกรควรคำนึงถึงเงินที่จะใช้ในส่วนนี้ให้มาก หากเกษตรกรไม่มีเงินทุนเพียงพอ อาจอาศัยการกู้ยืมในส่วนของการดำเนินงานได้ เพราะปัจจุบันสถาบันการเงินสามารถให้กู้ได้ในส่วนของการดำเนินงาน จากการศึกษาชี้ให้เห็นว่าเป็นการลงทุนที่ให้ผลคุ้มค่า แต่จะต้องพิจารณาถึงเงื่อนไขในการกู้ยืมให้ชัดเจนได้ในระยะเวลานาน

3. เมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการเงิน จากการเลี้ยงปลาช่อนทั้งสองแบบ จะเห็นได้ว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) มีค่าเป็นบวก อัตราผลตอบแทนจากการลงทุน (IRR) มีค่ามากกว่าอัตราคิดลดที่ร้อยละ 10 และอัตราส่วนต้นทุนต่อผลตอบแทน (BCR) มีค่ามากกว่า 1 แสดงให้เห็นว่าการเลี้ยงปลาช่อนทั้งสองแบบมีความคุ้มค่าและมีความเป็นไปได้ในการลงทุน ทั้งในกรณีที่มีการกู้เงินและไม่กู้เงินมาลงทุน ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าเกษตรกรสามารถที่จะลงทุนเลี้ยงปลาช่อนนี้ได้ แต่อย่างไรก็ตาม การลงทุนเลี้ยงปลาช่อนควรมีการพิจารณาอย่างรอบครอบ เนื่องจากต้องใช้เงินลงทุนสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เกษตรกรที่ยังไม่ที่ดินในการลงทุน และในการลงทุนทั้งสองแบบมีค่าใช้จ่ายในการลงทุนใกล้เคียงกัน แต่ผลตอบแทนของการเลี้ยงแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยงมีผลตอบแทนที่สูงกว่า ดังนั้นการเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 น่าจะเป็นทางเลือกที่ดีในการลงทุน

4. เมื่อพิจารณาถึงผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงในการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนทั้งสองแบบ พบว่าค่าความแปรเปลี่ยนด้านต้นทุนและค่าความแปรเปลี่ยนด้านผลประโยชน์ ของการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยงมีค่ามากกว่าการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 เกษตรกรน่าจะเลือกการลงทุนแบบที่ 2 เนื่องจากมีความเสี่ยงน้อยกว่า แต่ทั้งนี้จะต้องพิจารณาถึงปัจจัยต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น ซึ่งอาจส่งผลต่อการลงทุนในวันข้างหน้า

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาการลงทุนเลี้ยงปลาช่อน รายได้และต้นทุนที่ฟาร์มจ่ายไปรวมทั้งปริมาณผลผลิตและราคาผลผลิต เป็นข้อมูลจากการสำรวจในท้องที่และจากข้อมูลที่ได้จากการสำรวจของการศึกษานี้เท่านั้น ถ้าเป็นท้องที่อื่น หรือปีการสำรวจอื่น อาจแตกต่างไปจากนี้

ผลการศึกษาที่ได้ก็อาจแตกต่างกัน ดังนั้นผู้ที่สนใจจะศึกษาในการลงทุนเลี้ยงปลาช่อนจะต้องคำนึงถึงความเสี่ยง และความไม่แน่นอนทั้งในส่วนของต้นทุน รายได้และปัจจัยต่างๆ ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

2. ในการศึกษาเป็นการศึกษาการลงทุนเลี้ยงปลาช่อน 2 ประเภท ประเภทที่ 1 การเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 1 ปลาเลี้ยง ประเภทที่ 2 การเลี้ยงปลาช่อนแบบที่ 2 อนุบาล-ปลาเลี้ยง ในขนาดพื้นที่ 10 ไร่ มีต้นทุนและผลตอบแทนต่างกันอย่างไร ถ้าเป็นการเลี้ยงแบบอื่นหรือขนาดพื้นที่ที่ใช้เลี้ยงนอกเหนือจากนี้ ผลการศึกษาที่ได้ก็อาจแตกต่างออกไป นอกจากนี้การศึกษานี้เน้นศึกษาด้านการผลิต ดังนั้นข้อมูลในส่วนของการตลาดยังขาดการศึกษาที่เฉพาะเจาะจงลงไป ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนที่ขาดหายไปดังกล่าวเพิ่มเติมเพื่อประโยชน์ในทางเศรษฐกิจของประเทศต่อไป